

Jakub Gużyński

Streszczenie pracy doktorskiej

W stronę postliberalizmu

Filozofia społeczna i polityczna Johna Milbanka

Celem rozprawy jest krytyczna analiza programu postliberalnego anglikańskiego teologa Johna Milbanka. Jego twórczość nie tylko wpisuje się w nurt teologii postliberalnej, która przyjmuje kulturowo-językową interpretację religii, uwydatniając pierwotność narracji w poznaniu, ale również stanowi istotny wkład w postliberalną filozofię polityczną, który porzuca charakterystyczny dla liberalizmu indywidualizm, uniwersalizm i racjonalizm, szukając inspiracji w tradycyjnym rozumieniu polityki. Łącząc te dwa wymiary, Milbank przedstawia niezwykle oryginalną perspektywę, która być może najpełniej wyraża ideę postliberalizmu, oferując spójną wizję polityki chrześcijańskiej.

W swojej argumentacji wychodzę od fundamentalnych założeń filozoficznych Milbanka, aby pokazać w jaki sposób jego idiosynkratyczna interpretacji neopłatońskiej teorii partycypacji ugruntowuje postliberalną wizję chrześcijaństwa. Następnie zwracam się zaś ku filozofii społecznej i politycznej, aby przyjrzeć się konsekwencjom praktycznym tej perspektywy. Biorąc za punkt odniesienia Milbankowską krytykę polityki nowoczesnej, liberalnemu sekularyzmowi przeciwstawiam integralną wizję świata, przekonaniu o pierwotności zła – tradycyjną teorię prywatyzacji, indywidualizmowi – politykę cnót, wolności negatywnej – wolność pozytywną, pesymizmowi – wiarę w ludzką przyzwoitość. Tym samym, rekonstruuje najważniejsze elementy postliberalnej teorii społecznej i antropologii, które dostarczają podstaw dla bardziej szczegółowej analizy, obejmującej kwestie ustrojowe, gospodarcze i międzynarodowe. Najpierw biorę pod rozwagę postliberalny projekt ustroju

mieszanego o socjalistycznym i teokratycznym charakterze, który miałby zastąpić demokrację liberalną, oraz towarzyszącą mu reformę kapitalizmu, mającą na celu przywrócenie prymatu dobra wspólnego. Następnie poddaję zaś ocenie postliberalny postulat budowy neomediewalnego imperium chrześcijańskiego, aby zakończyć swoje dociekania analizą personalizmu ekologicznego, stanowiącego odpowiedź na współczesny kryzys klimatyczny.

W toku wywodu, zwracam uwagę na szereg wątpliwości, problemów i obaw, które towarzyszą teologiczno-politycznej wizji Milbanka. Większość z nich wynika z jego skrajnego dualizmu, który tworzy fałszywe dychotomie – chrześcijaństwo albo nihilizm, ortodoksja albo sekularyzm, socjalizm albo faszyzm – upraszczając wiele skomplikowanych kwestii i utrudniając otwartą dyskusję. Co za tym idzie, mimo wielu cennych spostrzeżeń, trafnych diagnoz i interesujących postulatów Milbanka, w mojej ocenie jego program postliberalny nie jest jeszcze gotowy do zastąpienia liberalizmu jako dominującego systemu ideowego. Mimo to, daje on nam wskazówkę, jak może wyglądać nasza przyszłość polityczna i oferuje godną uwagi, postsekularną wizję chrześcijaństwa.

Summary of the doctoral dissertation

Towards post-liberalism

John Milbank's social and political philosophy

The aim of the dissertation is to critically analyze the post-liberal program of the Anglican theologian John Milbank. His work is not only the successor of post-liberal theology, which adopts the cultural and linguistic interpretation of religion, emphasizing the primacy of narrative in cognition, but also makes a significant contribution to post-liberal political philosophy, which abandons the individualism, universalism and rationalism typical of liberalism, looking for inspiration in traditional views on politics. By combining these two dimensions, Milbank presents an unusually original perspective that perhaps most fully expresses the idea of post-liberalism, offering a coherent vision of Christian politics.

I am starting with Milbank's fundamental philosophical assumptions to show how his idiosyncratic interpretation of the neoplatonic theory of participation provides the ontological basis for the post-liberal vision of Christianity. Then I turn to social and political philosophy to look at the practical implications of this perspective. Taking Milbank's critique of modern politics as a point of reference, I contrast liberal secularism with an integral vision of the world, the assumption of the primacy of evil with privation theory of evil, individualism with politics of virtue, negative freedom with positive freedom, and pessimism with faith in human decency. In this way, I reconstruct the most important elements of post-liberal social theory and anthropology, which provide the basis for a more detailed analysis, covering political, economic and international issues. First, I consider the post-liberal mixed constitution that is to replace liberal democracy, as well as a reform of capitalism, aimed at restoring the primacy of the common good. Then I evaluate the post-liberal postulate of

rebuilding the neomedieval Christian empire and analyse the ecological personalism, which is a response to the contemporary climate crisis.

In the course of my argument, I draw attention to a number of doubts, problems and fears that accompany Milbank's theopolitical vision. Most of them stem from his extreme dualism, which creates false dichotomies – Christianity or nihilism, orthodoxy or secularism, socialism or fascism – simplifying many complicated issues and preventing open discussion. Consequently, despite Milbank's many valuable observations, accurate diagnoses and interesting postulates, in my opinion, his post-liberal program is not yet ready to replace liberalism as the dominant ideological system. Nevertheless, it gives us an indication of what our political future holds, and offers a remarkable, post-secular vision of Christianity.